

Центральні та вписані кути

Кут з вершиною у центрі кола називають **центральним кутом**.

Центральному $\angle AOB$ відповідають дві дуги з кінцями A і B .

Дуги позначають трьома літерами (або двома літерами, якщо зрозуміло про яку саме дугу йдеться).

На рисунку зображено дві дуги: $\cup ANB$ і $\cup AMB$.

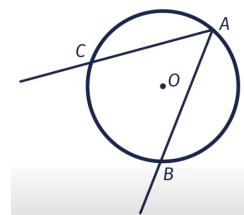
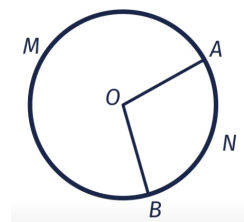
Дугу кола вимірюють у градусах.

$$\cup ANB = \angle AOB \text{ і } \cup AMB = 360^\circ - \angle AOB.$$

Градусна міра повного кола рівна 360° .

Означення. Кут, вершина якого лежить на колі, а сторони перетинають коло, називається **вписаним кутом**.

Вважають, що вписаний кут $\angle BAC$ спирається на $\cup BC$, якщо вона лежить у внутрішній області кута.

Важливо!

Теорема про вписаний кут

Вписаний кут вимірюють половиною дуги, на яку він спирається:

$$\angle CAB = \frac{1}{2} \cup BC.$$

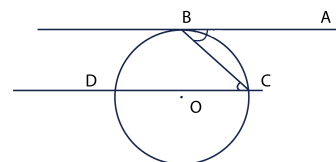
Наслідки:

1. **Вписані кути, що спираються на одну й ту саму дугу, рівні.**
2. **Вписаний кут, що спирається на діаметр, — прямий.**
3. **Вписані кути, що спираються на рівні дуги, рівні.**
4. **Центром кола, описаного навколо прямокутного трикутника, є середина гіпотенузи. Медіана прямокутного трикутника, проведена з вершини прямого кута, дорівнює половині гіпотенузи.**
5. **Дуги, що лежать між паралельними хордами рівні.**
6. **Окремі наслідки, які використовують під час розв'язування задач:**

1. Кут між дотичною і хордою, що проходить через точку дотику, вимірюють половиною дуги, яка лежить між його сторонами.

Пряма CD — допоміжна. $CD \parallel AB$.

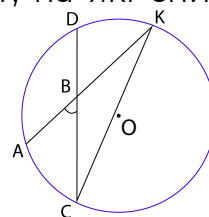
$$\angle BCD = \angle CBA = \frac{1}{2} \cup BC.$$

2. Кут з вершиною всередині кута вимірюють півсумою дуг, на які спирається даний кут і кут, вертикальний з ним.

(KC — допоміжна пряма).

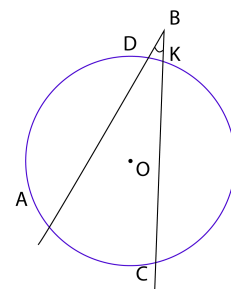
$$\angle ABC = \frac{\sphericalangle AC + \sphericalangle DK}{2}.$$

3. Кут, вершина якого лежить зовні кута, а сторони перетинають коло, вимірюють піврізницею більшої і меншої дуг, які містяться між його сторонами.

$$\angle ABC = \frac{\sphericalangle AC - \sphericalangle DK}{2}.$$

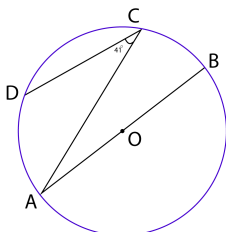
(Пряма DC на рисунку — допоміжна).

Практичні завдання

Завдання 1

Чому дорівнює величина кута CAB , якщо $DC \parallel AB$; $\angle DCA = 41^\circ$.

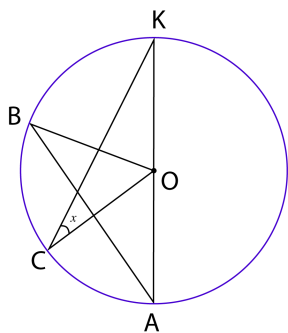
$$\angle BAC = 41^\circ.$$

За наслідком теореми про вписаний кут $\sphericalangle AD = \sphericalangle BC$. Тому $\angle DCA = \angle CAB = 41^\circ$.

Задача 2

За даними рисунка знайдіть кут x , якщо $\angle BAO = 30^\circ$; $\angle COB = 50^\circ$.

Розв'язання

AK — діаметр; $\sphericalangle ABK = 180^\circ$;

$\triangle COK$ — рівнобедрений ($OK = OC$ як радіуси).

$\angle BAO = 30^\circ$, тоді $\sphericalangle BK = 60^\circ$.

$\sphericalangle ABC = 180^\circ - 60^\circ = 120^\circ$.

$\angle COB = 50^\circ$, тоді $\sphericalangle CB = 50^\circ$. $\sphericalangle AC = 120^\circ - 50^\circ = 70^\circ$.

$\angle CKA = 35^\circ$, за теоремою про вписаний кут.

Отже, кут $x = 35^\circ$, за рівністю кутів при основі рівнобедреного трикутника.

Відповідь: $x = 35^\circ$.

Рекомендовані джерела

1. Геометрія. 8 кл. : Підручник / Г. П. Бевз, В. Г. Бевз, Н. Г. Владімірова. К. : Видавничий дім «Освіта», 2016. 272 с.
2. Геометрія. 8 кл.: Підручник / М.Бурда., Н. Тарасенкова. К.:«Оріон»; 2021. 196 с.